

Høsten af Roefrø i 1922 og Roefrøhandelen i Vinteren 1922—23.

Ved J. Chr. Lunden.

Talmaterialet og de fleste af de øvrige Oplysninger er, ligesom i de foregaaende Aar, skaffet til Veje gennem udsendte Spørgeskemaer. Beretningen er herefter bygget paa Oplysninger fra Frøfirmaer, som i 1922 tilsammen har haft Avl paa:

250 ha	med Sukkerroefrø
38 -	— Fodersukkerroefrø
663 -	— Runkelroefrø
214 -	— Kaalroefrø
35 -	— Turnipsfrø
58 -	— Gulerodsfrø

I alt... 1258 ha til Avl af Rodfrugtfrø.

Efter Statistisk Departements Optælling har der i 1922 i alt været 1697 ha med Roefrø her i Landet, medens Beretningen omfatter Oplysninger fra 1258 ha, svarende til 74 pCt. af Landets samlede Roefrøareal.

Roefrøarealernes Fordeling efter Landsdel i 1922.

Efter Statistisk Departement.

Sjælland 611 ha Fyn 405 - Lolland-Falster 81 - Bornholm 7 -		Det østlige Jylland 270 ha Det vestlige — 122 - Det sydlige — 115 - Det nordlige — 86 -
I alt Øerne ... 1104 ha		I alt Jylland .. 593 ha

Af det samlede Frøareal fandtes omtrent en Fjerdedel paa Fyn; paa Sjælland og i Jylland fandtes hvert Sted godt en Tredjedel. I det østlige Jylland, der omfatter Aarhus, Vejle og

Randers Amter, fandtes omtrent lige saa mange ha med Roe-frø som i hele det øvrige Jylland.

Det samlede Areal med Rodfrugtfrø i 1922 er, som Tabel 1 viser, kun halvt saa stort som i 1921, og Arealet er mindre i 1922 end i noget andet af de 9 Aar, hvorfra der foreligger Arealtælling siden 1907.

Tabel 1. Arealer med Rodfrugtfrø 1907—1922.
Efter Statistisk Departement.

Høstaar	Runkel- roer, ha	Sukker- roer, ha	Kaalroer, ha	Turnips, ha	Gule- rødder, ha	I alt ha
1907	677		378	772		1827
1912	1310		661	884		2855
1915 ¹⁾	(859)		(611)	(501)	(195)	2166
1916	1169		949	1327	300 ¹⁾	3745
1917	1364		1023	759	602	3748
1918	1995	35	2448	3219	1740	9437
1919	2114	321	3196	6671	1617	13929
1920	843	845	1855	1295	393	5231
1921	607	988	778	863	120	3356
1922	979	267	318	56	77	1697

Siden 1919 er Arealet med Foderroefrø hvert Aar indskrænket for alle Arter med Undtagelse af Runkelroer i 1922, og for hver af de andre tre Arter er Arealet mindre end i noget tidligere af de Aar, som Tabel 1 omfatter. Arealet med Turnipsfrø er ligefrem minimalt. Med Sukkerroefrø har Arealet været udvidet meget stærkt fra 1918 til 1921, men i 1922 er det kun godt en Fjerdedel saa stort som foregaaende Aar.

Det skal siges straks, at Hovedaarsagen til, at Arealerne med Rodfrugtfrø blev saa usædvanlig smaa i 1922, var den haarde Vinter, og der vil blive gjort nærmere Rede derfor under Omtalen af de enkelte Arter.

I. Høstudbyttet i 1922.

Samtidig med, at Roefrøarealerne i 1922 var saa usædvanlig smaa, blev Frøudbyttet pr. Arealenhed langt under

¹⁾ Redegørelse findes i Høstberetningen for 1921 (Tidsskrift for Planteavl, 28. Bind, Side 515).

Middel, og den samlede Avl blev derfor kun en Brøkdel af Forbruget.

Frøudbyttet af Runkelroe, Barres, Kaalroe og gulkødet Turnips er angivet i Tabel 2 i Gennemsnit af 10 Aar¹⁾ før Krigen, 1905—1914, desuden er Udbyttet opført for hvert Aar 1915—1922 samt Middel for to fireaarige Perioder. I den sidste Periode er tillige opført Udbyttet af Sukkerroefrø.

Tabel 2. Frøudbytte i hkg pr. ha før Krigen, i fire Krigsaar og i Aarene 1919—1922.

Aar	Sukkerroe	Barres	Kaalroe	Gulkødet Turnips
Middel 1905—1914 ..		17.0	13.0	12.0
1915		12.5	8.5	10.0
1916		8.5	13.0	10.5
1917		12.0	5.5	6.0
1918		17.0	9.0	10.5
Middel 1915—1918 ..		12.5	9.0	9.8
1919	17.6	14.1	8.0	8.1
1920	10.7	10.2	6.0	4.6
1921	10.6	5.9	8.6	8.7
1922	12.3	7.7	4.2	3.6
Middel 1919—1922 ..	12.8	9.5	6.7	6.3
Middel 1915—1922 ..		11.0	7.9	7.8

Sukkerroerne gav 12.3 hkg Frø pr. ha i 1922. Det er lidt større Udbytte end i de to foregaaende Aar, men en Del lavere end Udbyttet i 1919. I de fire Aar, hvorfra man har Oplysninger om Frøudbyttet af Sukkerroer, har det hvert Aar været højere end Udbyttet af de andre tre Arter, der er nævnt, og i Gennemsnit er Udbyttet ca. en Tredjedel større end af Barres og dobbelt saa stort som af Kaalroer og Turnips. Af Foderroer var Frøudbyttet elendig i 1922. Barres gav 7.7, Kaalroe 4.2 og Turnips 3.6 hkg Frø pr. ha; med Undtagelse af 1921, da der ligeledes var Misvækst af Runkelroefrø, er Frøudbyttet lavere for alle tre Arter i 1922 end i noget af de forudgaaende 17 Aar, hvorfra der findes Oplysninger.

I Forhold til Middeludbyttet af 10 Aar, 1905—1914, og 8 Aar, 1915—1922, gav Runkelroerne i 1922 kun henholdsvis

¹⁾ I Høstberetningen for 1914 (Tidsskrift for Planteavl, 22. Bind, Side 330) er Frøudbyttet meddelt for hvert enkelt af disse Aar.

halvt saa stort og to Tredjedel saa stort Udbytte, og Kaalroer og Turnips gav kun henholdsvis en Tredjedel saa stort og halvt saa stort Udbytte som i de nævnte to Perioder.

Runkelroe- og Sukkerroefrøavlens.

Af Runkelroestiklinger blev der i 1921 avlet saa mange, at der med en Gennemsnitsavl skulde kunne avles tilstrækkeligt af Frø i 1922 til Dækning af Hjemmemarkedet i 1922—23; men i den haarde Vinter 1922 blev 25—35 pCt. af Planteroeerne ødelagte af Frostens. Paa Grund af Frostvejr i April — dobbelt saa mange Frost dage som normalt — blev Udplantningen gennemgaaende udført noget sent. Væksten var langsom den første Tid, men Roeerne blev i Reglen godt rodfæstede og satte mange Skud. Sidst i Maj og først i Juni hæmmedes Væksten lidt af Tørke. Senere forsinkedes Frøets Udvikling og Modning af for rigelig Nedbør og særlig af den usædvanlig lave Temperatur Sommeren igennem, der foruden at nedsætte Frøudbyttet ogsaa — i Forbindelse med tidlig Frost — forarsagede, at Frøets Spireevne blev langt under Normalen. Endelig har Sygdomme og Skadedyr ogsaa bidraget til at nedsætte Udbyttet. Paa Spørgeskemaerne anslaaes Frøudbyttet af Runkelroer til gennemsnitlig at være nedsat med 5—10 pCt. af *Bedelus* og 10—20 pCt. af *Mosaiksyge* og *Bladskimmel*.

For Runkelroefrøets Vedkommende er Temperaturen's Indflydelse paa Frøudbyttet og Spireevnen indgaaende behandlet af *L. Helweg* i tidligere Høstberetninger. I Henhold til de foretagne Undersøgelser nedsættes saavel Frøudbyttet som Spireevnen af en lav Sommertemperatur; begge Dele er i høj Grad bleven bekræftet i 1922.

I Tabel 3 er foretaget en Sammenstilling af Resultaterne fra Undersøgelser over Spireevnen i Runkelroefrø, avlet i de 8 koldeste Somre siden 1896. Naar 1922 undtages, er Materialet indsamlet af *L. Helweg*, i Hovedsagen fra Frøavlere og Frøfirmaer, og der findes udførlig Redegørelse for Resultaterne i nærværende Tidsskrift. For 1922 er Oplysningerne om Spireevnen i Runkelroefrø fremskaffet paa den Maade, at der paa de udsendte Spørgeskemaer er bedt om Oplysning om Gennemsnitsspireevnen i Frø af de forskellige Bedesorter fra Kontraktavlerne i 1922. Gennemsnitsspireevnen er beregnet paa Grundlag af Frømængde og Spireevne.

Temperaturtallene, som er opførte for hvert Aar i Tabel 3, er Gennemsnitstal for de fem Sommermaaneder, Maj—September, ved 9 Stationer¹⁾, fordelte over hele Landet.

Tabel 3. Spireevnen i Runkelroefrø, avlet i kolde Somre.

Aar	Gennemsnits-Temperatur Maj—September ²⁾	Antal Frøpartier	Gennemsnits-Spire-pCt.	
			6 Døgn	12 Døgn
1898	13.2		60	(67)
1902	12.1	115	38	43
1907	12.6	708	58	65
1909	12.7		60	(67)
1912	13.3	488	60	68
1915	13.3	634	57	63
1916	13.0	624	59	63
1922	12.9			55
Middel...	12.9			61.4

Gennemsnits-Temperaturen Maj—September 1922 var kun 12.9° C. Det svarer til Gennemsnittet for de nævnte 8 kolde Somre og er 1° C. under Gennemsnits-Temperaturen i de sidste 27 Aar for de samme Maaneder og Stationer. Spireevnen i Runkelroefrøet er derfor ogsaa meget lav, kun 55 pCt. Dette bekræfter *Helwegs* Iagttagelse, at naar Landets Middelvarme-grad for de fem Sommermaaneder, Maj—September, var under 13.5° C., blev Spireprocenten i Runkelroefrøet langt under Middel. I Gennemsnit af de 8 kolde Aar er Sommervarmen som nævnt 12.9° C., og Spireevnen 61.4 pCt.; men i de øvrige 19 Aar siden 1896 var Sommervarmen i Gennemsnit 14.3° C. og Spireevnen ca. 80 pCt.

Ved Sammenligning af de i Tabel 3 meddelte Tal for Spireevnen med Statsfrøkontrollens Gennemsnitstal for Spireevnen i Runkelroefrø for de samme Aar viser det sig, at der

¹⁾ Abed og Tystofte (som Udtryk for de sydlige Øer med den sydvestlige Del af Sjælland og Fyn). Se Danmarkskortet, 18. Bind, Side 670. Odense (do. do. Resten af Fyn). Gjorslev og Vallekilde (do. do. Resten af Sjælland). Askov (do. do. Sydjylland). Tvingstrup og Mørke (do. do. Sydøstjylland). Humlum (do. do. Landsdelene omkring Limfjorden).

²⁾ Se Høstberetningen for 1915 (Tidsskrift for Planteavl, 22. Bind, Side 492).

er en Del Forskel, men det maa i den Forbindelse erindres, at Statsfrøkontrollens Gennemsnitstal ikke kan tages som Udtryk for Spireevnen af et bestemt Aars Frøavl, idet disse Tal ogsaa omfatter Analyser af gamle Beholdninger og i fræknappe Aar tillige af indført Frø.

For 1922 er Oplysningerne om Spireevnen i Frø af Sukkerroer, Fodersukkerroer, Barres og Eckendorfer, avlet i Jylland og paa Øerne, holdt hver for sig.

	Øerne	Jylland Spireevne	Hele Landet
Sukkerroer	80 pCt.	75 pCt.	79 pCt.
Fodersukkerroer.....	61 —	51 —	57 —
Barres	62 —	50 —	55 —
Eckendorfer	48 —	30 —	47 —

For alle 4 Sorter er Spireevnen en Del højere paa Øerne end i Jylland. Det er et Forhold, der har gentaget sig for Runkelroefrøets Vedkommende i kolde Somre, men i varme Somre har der ikke været nogen Forskel.

Imellem Sorterne viser der sig at være meget stor Forskel paa Spireevnen. Sukkerroefrøet har langt højere Spireevne end de øvrige Sorter, og det ser saaledes ikke ud til, at Spireevnen i Sukkerroefrøet bliver paavirket væsentlig af Sommervarmen, dertil bidrager antagelig ogsaa den særegne Avlsmaade, Overvintring paa Blivestedet, som i Hovedsagen benyttes ved Avl af Sukkerroefrø. Efter denne Avlsmaade kommer Planterne tidligere i Vækst om Foraaret end efter Udplantning, ligesom Frøet ogsaa i Reglen modnes tidligere om Efteraaret, hvilket i kolde Somre er af stor Betydning for Spireevnen. At Forskellen i Spireevnen ikke alene beror paa Avlsmaaden, ser man imidlertid ved at sammenligne Spireevnen af Barres og Eckendorfer, hvor Avlsmaaden er ens. Frø af Eckendorfer havde ligesom i tidligere kolde Somre betydelig lavere Spireevne end Barres.

Paa Spørgeskemaerne er Frøudbyttet af de forskellige Sorter opgivet for Øerne og Jylland hver for sig og er omstaaende sammenstillet med Frøudbyttet for 1921.

Af Tallene fremgaar det, at Sukkerroerne i 1922 har givet et større Frøudbytte paa Øerne end i Jylland, derimod har de øvrige tre Sorter givet lidt større Udbytte i Jylland. Arealerne med Barres har været omtrent lige store paa Øerne og i Jylland,

men af de andre tre Sorter har omkring 80 pCt. af Arealet været paa Øerne.

	Øerne		Jylland		Hele Landet	
	hkg Frø		hkg Frø		hkg Frø	
	1921	1922	1921	1922	1921	1922
Sukkerroer	10.0	12.6	13.1	10.9	10.6	12.3
Fodersukkerroer..	8.2	7.8	12.4	12.6	9.5	8.9
Barres	6.3	7.5	5.7	7.8	5.9	7.7
Eckendorfer	5.2	5.3	4.3	6.5	4.8	5.5

Ved at sammenligne Frøudbyttet og Spireevnen med Roernes Topstørrelse og Tørstofindhold for de fire omtalte Bedesorter vil man bemærke, at Sukkerroerne staar højest og Eckendorfer lavest i alle Henseender, Fodersukkerroer og Barres staar derimellem. Det ligger derfor nær at antage, at der f. Eks. imellem Barresstammerne med forskelligt Tørstofindhold er en lignende Forskel i Frøudbytte og Spireevne, og der er ogsaa lidt, som peger i den Retning.

Som nævnt i Indledningen, var Arealet med Sukkerroefrø i 1922 kun 267 ha, svarende til godt en Fjerdedel af Arealet i 1921, og det blev antydnet, at Hovedaarsagen dertil nok var den haarde Vinter 1922. Ved Opgørelse viser det sig, at der er ompløjet 72 pCt. af det udlagte Areal imod 39 pCt. i 1921 og 43 pCt. i 1920. Til Sammenligning skal nævnes, at der af Kaalroearalerne blev ompløjet 70 pCt. i 1922. Det er en kendt Sag, at Ompløjningsprocenten paavirkes af Udsigterne for Afsætningen af Frøet, og da Udsigterne var bedre for Kaal-

Tabel 4. Arealet i pCt. med større og mindre Frøudbytte af Sukkerroer og Runkelroer i 1915—1922.

Udbyttet i hkg Frø pr. ha	I pCt. af Arealet gav																					
	Sukkerroer				Foder- sukker- roer		Barres						Eckendorfer									
	1919	1920	1921	1922	1921	1922	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Under 14	25	76	68	63	82	93	70	88	67	35	54	80	90	92	77	99	72	74	73	82	89	97
14—20	38	17	25	24	9	2	17	10	17	36	28	16	9	7	20	1	21	10	19	11	8	3
20—30	29	6	7	13	6	5	11	2	15	25	17	4	1	1	3	0	6	15	8	7	1	0
over 30	8	1	0	0	3	0	2	0	1	4	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0

roe- end for Sukkerroefrøet, og Ompløjningsprocenten er omtrent ens, kan man regne med, at Sukkerroerne har overvintret bedst.

I Tabel 4 er Frøudbyttet fordelt i Udbytteklasser til Sammenligning med tidligere Aar. Af Sukkerroefrø har 63 pCt. og af de andre Sorter 92—97 pCt. af Arealerne givet under 14 hkg Frø pr. ha.

Kaalroe- og Turnipsfrøavl.

I den haarde Vinter 1922 og især i Eftervinteren i April Maaned ødelagde Frosten over to Tredjedel af Kaalroearealerne og omtrent alle Turnipsarealerne. Af de udlagte Arealer blev der derfor ompløjet langt mere end i tidligere Aar:

	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Kaalroe	37 pCt.	30 pCt.	38 pCt.	39 pCt.	33 pCt.	70 pCt.
Turnips, gulkødet	45 —	32 —	35 —	49 —	32 —	95 —
— hvidkødet	71 —	50 —	33 —	47 —	45 —	93 —

Ifølge Statistisk Departements Optælling var der 318 ha med Kaalroefrø og 56 ha med Turnipsfrø i 1922, og da der efter Opgørelsen af Spørgeskemaerne er ompløjet henholdsvis 70 og 93—95 pCt. af det udlagte Areal, saa maa der have været udlagt omkring 1000 ha med Kaalroefrø og 900 ha til Avl af Turnipsfrø. Som Helhed er der ompløjet over dobbelt saa mange pCt. af de udlagte Arealer som i de foregaaende 5 Aar, hvor Ompløjningsprocenten for øvrigt ogsaa var alt for stor.

Det er en Erfarings sag, at de paa Blivestedet overvintrede Roefrøplanter er særlig saarbare for Frost i Foraarstiden, naar Solen har begyndt at faa Magt om Dagen, og selv om Markerne har været hyppet godt inden Vinteren, vil Kammene i Reglen være jævne saa meget af det skiftende Vejrlig Vinteren igennem, at de daarlig kan yde tilstrækkelig Beskyttelse. Der kan derfor være Grund til, naar Forholdene paa nogen Maade tillader det, at foretage en Foraarshypning, og det maa ofte kunne gennemføres i Marts Maaned, lige saa vel som Kornsaaning.

I de Kaalroe- og Turnipsmarker, som ikke var helt ødelagte af Vinteren 1922, havde Planterne dog taget mere eller mindre Skade af Frosten, og Frostskaden i Forbindelse med Tørken sidst i Maj og først i Juni foraarsagede, at Væksten blev langsom og meget uensartet. Bekæmpelsen af Biller blev derved vanskelig at gennemføre og mindre virksom. Paa

Spørgeskemaerne angives Udbyttet af Kaalroer at være formindsket 20—60 pCt., og af Turnips 10—40 pCt. paa Grund af Glimmerbøsse- og Snudebilleangreb.

I Oplysningerne om Frost- og Tørkeskade samt Billeangreb har man en Forklaring paa, at Udbyttet af Kaalroe- og Turnipsfrø i 1922 blev saa minimalt, som allerede nævnt i Tabel 2. For hele Landet er Udbyttet omtrent ens, men i Forhold til tidligere Aar er det usædvanlig lavt.

	hkg Frø pr. ha:				
	1918	1919	1920	1921	1922
Kaalroe.....	9.1	8.0	6.0	8.6	4.2
Turnips, gulkødet....	10.6	8.1	4.6	8.8	3.6
— hvidkødet....	8.0	7.9	4.4	6.7	4.1

Ligesom for Runkelroe- og Sukkerroefrøet er der modtaget Oplysninger om Frøudbyttets Størrelse paa Øerne og i Jylland, hver for sig, og en Opgørelse giver følgende Resultat, angivet i hkg pr. ha:

	Øerne					Jylland				
	1918	1919	1920	1921	1922	1918	1919	1920	1921	1922
Kaalroe.....	9.8	8.5	6.8	8.8	3.8	6.1	5.1	4.7	7.7	5.5
Turnips, gulkødet....	11.2	8.4	4.6	8.9	3.9	8.2	6.9	4.6	8.3	2.5
— hvidkødet....	8.4	8.2	4.4	7.0	4.4	4.7	5.5	4.4	4.7	3.4

Paa Øerne har Udbyttet af Kaalroe været mindre og af Turnips større end i Jylland. Af Arealerne har kun en Fjerdedel ligget i Jylland.

Tabel 5. Arealet i pCt. med større og mindre Frøudbytte af Kaalroer og Turnips i 1915—1922.

Udbyttet i hkg Frø pr. ha	I pCt. af Arealet gav																							
	Kaalroer								Gulkødede Turnips								Hvidkødede Turnips							
	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Under 10	65	23	90	64	69	86	64	96	42	38	96	50	72	97	66	100	65	56	86	64	74	98	80	100
10—14	15	45	9	19	19	11	22	3	35	38	3	27	19	2	21	0	30	31	7	28	18	1	10	0
14—20	19	22	1	12	8	2	11	1	22	19	1	21	8	1	5	0	5	12	6	6	5	1	10	0
over 20	1	10	0	5	4	1	3	0	1	5	0	2	1	0	8	0	0	1	1	2	3	0	0	0

Udbyttestatistikken i Tabel 5 viser, at 96 pCt. af det høstede Areal med Kaalroefrø og samtlige Arealer med gulkødet og

hvidkødet Turnips har givet under 10 hkg Frø pr. ha. Ingen af de foregaaende Aar viser et saa daarligt Resultat.

Gulerodsfrøavl.

Oplysningerne om Gulerodsfrøavl i 1922 omfatter 58 ha; efter Arealtællingen var der i alt 77 ha med Gulerodsfrø. Af de udlagte Arealer blev der ompløjet 60 pCt., hovedsagelig paa Grund af Frostskade. I Modsætning til tidligere Aar gav røde Gulerødder lidt større Udbytte end hvide og gule.

	hkg Frø pr. ha:				
	1918	1919	1920	1921	1922
Hvide og gule Gulerødder ...	6.4	4.6	4.1	5.4	3.4
Røde Gulerødder	5.8	4.3	3.2	4.9	3.6

Frøudbyttet var som Helhed meget lavt, og Spireevnen og især Spirehastigheden var lav. Det fremgaar ogsaa af Tabel 6, at Udbyttet har været lavt, idet 84 pCt. af Arealerne har givet under 5 hkg Frø pr. ha, og ingen Arealer har givet over 10 hkg.

Tabel 6. Arealet i pCt. med større eller mindre Frøudbytte af Gulerødder 1915—1922.

Udbyttet i hkg Frø pr. ha	I pCt. af Arealet gav							
	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
Under 5	40	58	66	40	76	82	45	84
5—10	44	34	31	52	19	17	52	16
10—15	16	8	2	8	3	1	3	0
over 15	0	0	1	0	2	0	0	0

En Opgørelse af Udbyttet paa Øerne og i Jylland giver følgende Resultat i hkg Frø pr. ha:

	Øerne					Jylland				
	1918	1919	1920	1921	1922	1918	1919	1920	1921	1922
Hvide og gule Gulerødder	6.9	4.9	4.3	5.2	3.5	4.8	3.6	2.7	6.4	0.8
Røde Gulerødder.....	6.0	4.4	3.1	5.1	3.9	4.5	4.1	3.5	4.6	2.9

Ligesom i de fleste tidligere Aar var Udbyttet størst paa Øerne, hvor de to Tredjedele af Arealet ogsaa fandtes. Skønt Frøudbyttet af Gulerødder var lavt, og Arealet var under $\frac{1}{20}$ af Arealet i 1918 og 1919, saa blev der dog paa det nærmeste avlet tilstrækkeligt til Hjemmeforbruget.

II. Roefrøhandelen i Vinteren 1922—1923.

I Tabel 7 er der givet en Oversigt over Frøudbytte, Avlerpriser og Frøavlerens gennemsnitlige Bruttoindtægt pr. ha for Barres, Kaalrøe og gulkødet Turnips i Aarene 1909—1922. I Stedet for saaledes som i de foregaaende Høstberetninger at opgive en »Salgspris«, der fremkom af Avlerprisen $\times 1\frac{1}{4} = 1000$ kg Prisen, og 1000 kg Prisen $\times 1\frac{1}{9}$, er Avlerprisen opgivet for samtlige Aar. Avlerprisen er beregnet paa Grundlag af Oplysninger paa Spørgeskemaerne om den Gennemsnitspris, der er betalt af de enkelte Firmaer til Avlerne. Resultaterne for Sæsonen 1922—1923 er meddelte i Tabellens nederste Linie. Da Spireevnen i Runkelroefrøet var saa lav og meget varierende, er Prisen for Barresfrø beregnet pr. 60 pCt. Spireevne. Som omtalt under Tabel 3, var Gennemsnits-Spireevnen i Barres 55 pCt., men da de fleste Firmaer har afregnet efter 60 pCt. Spireevne, er de øvrige Firmaers Priser omregnede efter 60 pCt. Spireevne inden Udregningen af Gennemsnitsprisen.

I 1922 var Arealerne med Runkelroefrø for smaa, Frøudbyttet pr. Arealenhed meget lavt og Spireevnen ringe; den samlede Avl kunde derfor kun dække omkring en Tredjedel af det normale Hjemmeforbrug. Da Beholdningerne af dansk Runkelroefrø ogsaa var meget smaa, steg Prisen stærkt. Avlerprisen for Barres er steget fra 195 Kr. til 284 Kr. pr. hkg. Det er tredje Aar i Træk, at Prisen er steget betydeligt paa Barresfrø, og kun for Avlen 1917 er der tilsyneladende betalt en højere Pris. I Betragtning af, at Prisen for Avlen i 1922 er beregnet for 60 pCt. Spireevne, og Prisen i de nærmest foregaaende Aar gælder for ca. 80 pCt. Spireevne, viser det sig, at Barresfrø er betalt med en højere Pris i 1922 end i noget tidligere Aar, idet 284 Kr. pr. hkg Frø med 60 pCt. Spireevne svarer til 379 Kr. pr. hkg med 80 pCt. Spireevne. I 1919—20, da Kornprisen var dobbelt saa høj, betaltes der kun 73 Kr. pr. hkg Barresfrø.

Skønt Frøudbyttet af Barres var lille i 1922, blev den gennemsnitlige Bruttoindtægt dog 2187 Kr. pr. ha, det er dobbelt saa meget, som Avlen 1919 og 1921 indbragte, og Bruttoindtægten har kun været større i 1917 og 1918.

For Kaalroefrø har Avlerprisen ligget omkring 100 Kr. pr. hkg i de tre foregaaende Aar. Paa Grund af den lille Høst

baade af Kaalroe- og Runkelroefrø steg Prisen over 100 pCt., saa Avlerprisen blev 215 Kr. pr. hkg, hvilket svarer omtrent til Prisen i 1917 og 1918. Da Frøudbyttet var saa lille, blev Bruttoindtægten ikke ret meget større end forrige Aar. Kaalroefrø af Stammer, som er modstandsdygtige mod Kaalbroksvamp, blev af enkelte Firmaer betalte med en halv Gang højere Pris; men da Avlen er lige let af de forskellige Stammer, afregner de fleste Firmaer ogsaa Frøet med samme Pris.

Tabel 7. Frøudbytte, Avlerpriser og Frøavlerens Bruttoindtægt pr. ha i de fem Aar før Krigen og i de fem Krigsaar samt i Aarene 1919—1922.

Aar	Barres			Kaalroe			Gulkødet Turnips		
	hkg Frø pr. ha	Avlerpris pr. hkg i Kr.	Frøavlerens Bruttoindtægt pr. ha i Kr.	hkg Frø pr. ha	Avlerpris pr. hkg i Kr.	Frøavlerens Bruttoindtægt pr. ha i Kr.	hkg Frø pr. ha	Avlerpris pr. hkg i Kr.	Frøavlerens Bruttoindtægt pr. ha i Kr.
1909—1910	10	144	1440	10	75	749	9	75	674
1910—1911	23	43	994	18	37	674	15	37	562
1911—1912	11	101	1109	13	52	674	13.5	52	700
1912—1913	19	50	958	11	43	475	11	42	459
1913—1914	19	39	739	9.5	58	547	11	32	348
Middel. .	16.4		1048	12.3		624	11.9		549
1914—1915	16.5	52	855	13.5	56	758	12.5	40	504
1915—1916	12.5	108	1350	8.5	115	979	10.0	101	1008
1916—1917	8.5	209	1775	13.0	122	1591	10.5	130	1361
1917—1918	12.0	313	3758	5.5	225	1236	6.0	210	1261
1918—1919	17.0	144	2448	9.0	234	2106	10.5	180	1890
Middel. .	13.3		2037	9.9		1334	9.9	—	1205
1919—1920	14.1	73	1036	8.0	88	704	8.1	59	474
1920—1921	10.2	147	1501	6.0	100	598	4.6	91	420
1921—1922	5.9	195	1151	8.8	94	809	8.7	73	635
1922—1923	7.7	284	2187	4.2	215	903	3.6	105	378

Avlerprisen for gulkødet Turnips steg — trods den minimale Høst — kun til 105 Kr. pr. hkg, idet Beholdningerne var tilstrækkelige af gammelt Frø. Bruttoindtægten blev derfor ikke mere end 378 Kr. pr. ha, og kun i 1913 har den været lavere.

For Sukkerroefrø har Avlerprisen varieret en Del og har som oftest været under 100 Kr. pr. hkg. Der er kun faa Firmaer, som har haft Avl af Betydning. Avlerprisen for Gulerodsfrø har været omtrent 300 Kr. pr. hkg og i Reglen højest for røde Gulerødder.

Det samlede Høstudbytte af Roefrø er — som gentagne Gange paavist — underkastet meget store Svingninger. Frosten kan ødelægge det meste af Arealet, og Frøudbyttet kan variere som 1—4 efter Aaret. Naar saadanne uheldige Forhold falder sammen, kan der naturligvis opstaa store Vanskeligheder ved at forsyne Hjemmemarkedet.

I forrige Høstberetning blev det fremhævet, hvilken Betydning det har for det danske Landbrug, at der opretholdes en saa stor Avl af dansk Roefrø, at Hjemmeforbruget kan dækkes. Selv om der kan købes Roefrø fra Udlandet, saa kan der i hvert Tilfælde ikke fra Frøets Hjemland faas sikre Oplysninger om dets Brugsværdi, og i danske Stammeforsøg fra 1900 til 1921 har Frø af 56 udenlandske Runkelroe- og Kaalroesorter gennemgaaende været i 3. Klasse og i Gennemsnit givet omtrent 11 pCt. mindre Tørstofudbytte end 1. Klasses danske Stammer.

Af det anførte vil det fremgaa, at det foruden at være vanskeligt ogsaa er af største Vigtighed, at der altid er tilstrækkeligt af dansk Roefrø til Hjemmeforbruget. Ved Hjælp af Beholdninger kunde der opnaas større Sikkerhed i saa Henseende, og det skal i den Forbindelse nævnes, at Sukkerfabrikkerne gerne har et halvt og helst et helt Aars Forbrug af Sukkerroefrø paa Lager.

Oplysninger om Salget af Foderroefrø til Hjemmeforbrug og Eksport fra 1914 til 1922 findes i Tabel 8. Arealet med Runkelroer og Kaalroer var større end i noget tidligere Aar, og Frøforbruget er derfor steget for begge Arter; af Turnips og Gulerødder er Forbruget ogsaa steget lidt, men det har været større for nogle Aar tilbage.

Eksporten af Foderroefrø har været en halv Gang større end i Fjor. Forøgelsen skyldes væsentligst Turnipsfrø, hvoraf Udførselen er steget fra 363 til 862 Tons. I Forhold til Hjemmeforbruget har Eksporten af Runkelroe- og Kaalroefrø andraget henholdsvis ca. en Tiendedel og en Tredjedel, men af Turnips og Gulerødder har Eksporten været tre Gange saa stor som Hjemmeforbruget.

Tabel 8. Salg af Røefrø til Hjemmeforbrug og Eksport.

Aar	Tons Foderroefrø solgt paa							
	Hjemmemarkedet				Verdensmarkedet 1. April—31. Marts			
	Runkel- roer	Kaal- roer	Turnips	Gule- rødder	Runkel- roer	Andre Foderroer		
1914	1340	513	338	40	386	1329		
1915	1973	452	329	35	415	801		
1916	1790	498	304	33	107	893		
						Kaal- roer	Turnips	Gule- rødder
1917	1233	617	368	22	15	170	385	154
1918	1676	511	314	26	521	591	790	473
1919 ¹⁾	1824	552	300	28	1187	749	2367	210
1920	1775	642	269	28	420	702	772	303
1921	1670	748	263	25	170	194	363	185
1922	1856	777	292	28	190	275	862	97

(Hjemmeforbruget er beregnet som angivet i Tidsskriftets 26. Bind, Side 518.)

Tabel 9. Udførsel af Røefrø fra 1. April 1922 til 31. Marts 1923.

Efter Statistisk Departement.

	Udførselens Fordeling i pCt.													
	Tyskland	Storbritannien	Norge	Sverige	Finland	Estland	Letland	Lithauen	Holland	Frankrig	U. S. A.	Andre Lande	I alt	Udført i alt Tons
Runkelroer . .	49	1		27			10	5			6	2	100	190
Sukkerroer . .											94	6	100	443
Turnips	40	1	8	25	2				5	8	5	6	100	862
Kaalroer	59	10		14					5	7	5	5	100	275
Gulerødder . .	45	3	3	21	3	16	2	1			3	3	100	97

¹⁾ I forrige Høstberetning var Sønderjylland ved en Fejltagelse medregnet i Tallene for Tons Foderroefrø, solgt paa Hjemmemarkedet i 1919.

I Tabel 9 findes en Oversigt over Udførselen af Roefrø til forskellige Lande i Tiden 1. April 1922 til 31. Marts 1923. Af Sukkerroefrø er der udført 443 Tons og ligesom i tidligere Aar hovedsagelig til Amerika. Foderroefrøet er eksporteret til mange forskellige Lande. Tyskland har aftaget omtrent Halvdelen og Sverige omtrent en Tredjedel af de forskellige Arter.

Samtidig er der ifølge Statistisk Departements Opgørelse indført godt 500 Tons Runkelroefrø, deraf 194 Tons fra England, 139 Tons fra Tyskland, 78 Tons fra Frankrig og 47 Tons fra Amerika, fra andre Lande er modtaget 44 Tons. Genudførsel af udenlandsk Runkelroefrø andrager lidt over 100 Tons. Af Turnips-, Kaalro- og Gulerodsfrø er der indført mindre Poster, men der menes, at det meste af Turnips- og Kaalroefrøet er dansk Frø, der er udført i tidligere Aar, og som skulde være købt tilbage.

III. Klager over Roefrø og Fejlekspeditioner.

I 1922 havde Statens Rodfrugtforsøg flere Roefrøsager til Afgørelse end i noget tidligere Aar, og der skal i det følgende nævnes nogle Eksempler.

Af Klager over Stokløbere i Roemarkerne var der forholdsvis mange, idet Vejrforholdene havde en stokløberdrivende Karakter. Som sædvanlig var der flest Klager over Stokløbere i Turnips, især af Sorterne Grey stone og White Tankard, men der kom ogsaa nogle Klager over Fynsk Bortfelder og Yellow Tankard og enkelte Klager over Stokløbere i Runkelroer, Gulerødder og Sukkerroer. I Marker med Grey stone og White Tankard, som var saæet sidst i April, optaltes flere Steder 50—75 pCt. Stokløbere, ja, i et Tilfælde, hvor Grey stone var saæet først i Maj, men paa lav, moseagtig Jord, optaltes 90 pCt. I Fynsk Bortfelder og Yellow Tankard, saæet 10. og 12. April, optaltes omkring 75 pCt. Stokløbere. Der var ingen Tilfælde, hvor Stokløbning kunde tilskrives Fejl ved det leverede Frø, men derimod tidlig Saaning i Forbindelse med særegne stedlige Forhold og Vejrliget; det forstod de fleste af Klagerne ogsaa, og allerbedst, hvor de blev gjort bekendt med, at der hos Naboer var saæet af samme Parti Frø paa et lidt senere Tidspunkt, og hvor der derfor ingen Stokløbere fremkom i Markerne.

I 1922 forberedtes en Retssag angaaende Stokløbere i Sukkerroer, og da dette er ret usædvanligt, skal Sagen i Korthed omtales. Paa en større Gaard paa Fyn var der sidst i April tilsaaet 20 + 5 Td. Ld. med Sukkerroefrø fra to forskellige Firmaer, der for at lette Oversigten betegnes som A og B. Da der hen paa Sommeren kom forholdsvis mange Stokløbere paa den Del af Arealet, der var besaaet med Frø fra A, besluttede Lederen af Gaarden sig til at anlægge Sag mod Firmaet og overgav Sagen til en Sagfører, der foranledigede, at der af den stedlige Dommer blev udmeldt Syns- og Skønsmænd til at afgøre, hvor mange Procent Stokløbere der fandtes paa Arealet, og om Aarsagen til Stokløbning skyldtes Fejl ved det leverede Frø, samt hvor stor Mindreindtægt Stokløbningen vilde medføre.

Ved Syns- og Skønsforretningen optaltes der Stokløbere paa 5 forskellige Steder paa Arealet, men der opgaves kun, at der i Gennemsnit fandtes 16.5 pCt. Stokløbere paa Arealet, besaaet med Frø fra A. Spørgsmaalet om Aarsagen til Stokløbning, mente Skønsmændene ikke, der kunde gives en fyldestgørende Besvarelse af; de antydede, at stærk Gødskning af Arealet i Forbindelse med en i Forhold til Aarets Vejrlig meget tidlig Saaning muligvis kunde have haft nogen Indflydelse, men tilføjede, at der kun fandtes 3.5 pCt. Stokløbere paa den Del af Marken, der var tilsaaet med Frø fra B.

Forinden Sagens Afhjemling blev der tilsendt Forsøgsvirkosomheden et kort Uddrag af Sagen med Anmodning om en Udtalelse angaaende Aarsagen til Afvigelsen i pCt. Stokløbere efter de to Frøpartier. Paa det Tidspunkt var Roerne taget op, men efter at have indhentet en Række Oplysninger lykkedes det at faa Sagen klarlagt. — Det viste sig nemlig, at, skønt det blev opgivet, at hele Marken skulde være besaaet i Løbet af to Dage, saa fandtes det højeste Antal Stokløbere i pCt. i den Side af Marken, hvor Saaningen var begyndt, og Stokløberprocenten aftog stærkt for hver Optælling, saaledes at der kun fandtes en Tredjedel saa mange Stokløbere ved den Optælling, som blev foretaget nærmest Arealet, der var tilsaaet med Frø fra B. Det maatte derefter antages, at saafremt hele Arealet havde været tilsaaet med Frø fra A, saa vilde der ligeledes være fremkommet lavere Stokløberprocent fra den Del af Marken, der var tilsaaet med Frø fra B. Endvidere oplystes det, at der kun fandtes 1.5 pCt. Stokløbere i Sukkerroerne hos to andre

Landmænd, som havde faaet Frø af samme Levering fra A, men havde saaet det nogle Dage senere.

Da Sagen blev saaledes oplyst, og der blev redegjort for Resultater vedrørende Saatidens, Vejrligets og stærk Gødsknings Indflydelse paa Stokløberdannelsen, indsaa Sagføreren, at Stokløbningen ikke skyldtes Fejl ved Frøet, og standsede derfor Sagen.

I 1922 blev der ligesom i 1913 og 1920 klaget over Flertoppethed i Kaalroer. Ved Undersøgelse af Marker ved Skovby, Herning, Borris og Ribe fandtes en Del flertoppede Roer, som saa ud til, at de fra først af kun havde haft een Top, der var bleven ødelagt paa et tidligt Tidspunkt, og Roen havde derefter taget Hvileknopperne i Brug og ansat flere Toppe rundt omkring den ødelagte Top. Aarsagen til, at den først ansatte Top var bleven ødelagt, kunde ikke afgøres, men efter saavel engelske som danske Undersøgelser¹⁾ kan Flertoppethed bl. a. skyldes Kaalroe-Galmyggen. — I 1920 iagttoges det hos Klagere i Hjerringegnen, at der fremkom mange flere flertoppede Kaalroer efter tidlig Saaning end efter senere Saaning, og det bekræftedes i et Saatidsforsøg ved Herning i 1922, hvor der efter Saaning 1. Maj fandtes 12 pCt. flertoppede Kaalroer, men kun 4 pCt. efter Saaning 10. og 20. Maj.

Fra en Landmand i Thy blev der klaget over Krydsninger i Kaalroer. Ved Besigtigelse af Marken fandtes der 41 pCt. Raps og 2 pCt. Rybs mellem Kaalroerne. Efter nogen Forhandling om Sagen indrømmede Klageren, at han havde opblandet det leverede Frø med noget gammelt Frø, som han havde faaet af en anden Landmand. Klageren mente, at det gamle Frø var ægte, og at Rapsen havde været i det indkøbte Frø. Hos Naboer, der havde faaet Frø af samme Parti, var Kaalroerne rene, og da Firmaet tillige kunde afgive en Erklæring om, at det aldrig havde handlet med Raps eller havde haft Raps paa Lager, blev Sagen afvist.

Hos flere Landmænd, som havde bestilt Barres Strynø, viste det sig hen paa Sommeren, at en Tredjedel af Roerne var Lyserød Fodersukkerroe. Da Optagning af Fodersukkerroerne er lidt vanskeligere, og det tillige var sandsynligt, at

¹⁾ *Sofie Rostrup*: Om Krusesyge i Gulerødder og korsblomstrede Kulturplanter, Nordisk Jordbrugsforskning 1921.

de gav lidt mindre Tørstofudbytte end Barres Strynø, blev det foreslaaet, at Landmændene skulde have Frøet leveret gratis.

Paa Sjælland havde 7 Landmænd modtaget Fodergulerødder eller en Blanding af Fodergulerødder og James i Stedet for bestilt Jamesfrø. Da James var bestemt til Salg som Spise-gulerødder, ansattes Erstatningen til 2 Kr. pr. 100 kg Fodergulerødder, der var avlet i Stedet for James, og et mindre Beløb for Sortering i de Tilfælde, hvor Gulerødderne var blandede.

Til en Landmand ved Bramminge var der leveret Turnips Yellow Tankard i Stedet for Kaalroe. Erstatningen ansattes til 325 Kr. pr. ha for Mindreudbytte og større Raaddenskabstap sidst paa Vinteren, idet Landmanden ikke havde andre Foderroer.

Fra et større Firma blev der under Navn af Østersundom solgt et stort Parti Turnipsfrø af Firmaets egen Avl. I Kontrolmarkerne, hvor Køberne havde ladet udsaa Prøver, viste det sig, at det i Stedet for Østersundom var White Tankard red top, hvorfor nogle af Køberne reklamerede. Sælgeren fastholdt straks, at det var Østersundom, da Stamfrøet var købt under det Navn for nogle Aar siden. Efter at der fra Forsøgsvirksomheden — under Henvisning til Forsøg i Danmark, Finland, Sverige og Norge — var redegjort for Forskellen imellem White Tankard red top og Østersundom, indsaa Sælgeren, at det Frø, som han i sin Tid havde købt, fremavlet efter og solgt som Østersundom, var White Tankard red top, og gik derefter ind paa at betale Køberne en Erstatning af 35 Kr. pr. 100 kg Frø, som laa paa Lager. Det svarede til Prisforskellen paa White Tankard og Østersundom paa daværende Tidspunkt. Enkelte Landmænd, som havde købt Frøet som Østersundom, fik det leveret gratis, og naar Erstatningen ikke ansattes højere, saa var det i Betragtning af, at det havde været saa græsrig en Sommer, at man maatte gaa ud fra, at der ikke var paaført Landmændene noget Tab ved Levering af en sildigere Sort end bestilt.

Den 15. Marts 1923 blev der ved Østre Landsret afsagt Dom i en Sag, som i Korthed blev nævnt i forrige Høstberetning angaaende Handel med et Parti Turnips, der var købt som Fynsk Bortfelder, men som i Køberens Kontrolmark viste sig at være uægte.

Frøet var leveret sidst i August 1920, og Køberen lod straks en Prøve af Partiet udsaa i sin Kontrolmark, hvor Planterne imidlertid blev for smaa, til at Ægtheden kunde bestemmes inden Vinteren. Da Firmaet havde tilstrækkeligt af samme Sort paa Lager, blev Partiet staaende til næste Sæson. I Foraaret 1921 udsaaedes paany en Prøve af Partiet, og om Efteraaret, da jeg besigtigede Roerne, viste det sig, at knap $\frac{1}{5}$ var Fynsk Bortfelder, Resten var Yellow Tankard, Grey stone og Østersundom samt en Del Krydsninger. Køberen meddelte derefter Sælgeren, at Partiet var uægte og forlangte Erstatning, idet Partiet kun var anvendeligt til Oliepresning. Da Parterne ikke kunde blive enige om en mindelig Ordning, anlagde Køberen Retssag, hvorunder han forlangte Købesummen tilbagebetalt med Renter samt Dækning af Udlæg til Fragt, Tørring, Rensning, Lagring og Pasning af Partiet.

Sælgeren paastod sig frifunden og anførte til Støtte derfor, dels, at det ikke var godtgjort, at den udsaaede Prøve hidrørte fra det Parti, der var leveret, og dels, at Reklamationen var fremført for sent (jvf. Købelovens § 54, der angiver en Reklamationsfrist af et Aar). Sælgerens første Paastand blev imødegaaet med, at en Prøve, der i Overværelse af begge Parter var udtaget af Partiet og forsejlet ved Handelens Afslutning, ved Undersøgelse i Statsfrøkontrollen efter Hallqvist's Metode viste, at Partiet var en Blanding af hvidkødede og gulkødede Sorter.

Efter at Sagen var forberedt ved den stedlige Ret, blev den paadømt ved Østre Landsret, der under Hensyn til, at Undersøgelsen ved Statsfrøkontrollen ogsaa havde vist, at Partiet var uægte, fandt det tilstrækkeligt godtgjort, at det var saaledes. Vedrørende Paastanden om for sen Reklamation udtaltes i Dommen, at det efter det for Retten oplyste vel maatte antages, at Ægtheden af Fynsk Bortfelder kunde konstateres i August—September, forudsat normal Saatid, men under Hensyn til, at Sælgeren havde afgivet en udtrykkelig Garanti for Ægtheden, fandtes det ikke at kunne bebrejdes Køberen, at han havde ventet den forholdsvis korte Tid til normal Optagningstid for Roer. — Med Undtagelse af Renter af Købesummen tilkendtes Køberen derfor ogsaa Erstatning i Henhold til Paastand, godt 5000 Kr. og Sagens Omkostninger med 450 Kr.

Til fire Købmænd og en Brugsforening paa Sjælland blev

der i 1922 leveret 365 kg Lysørød Fodersukkerroe, som blev videresolgt til 57 Landmænd. I August Maaned kom der Klage over, at de fleste af Roerne efter det leverede Frø var Sukkerroer, og da det ogsaa ved Besigtigelse af en Prøve af Partiet i Firmaets Kontrolmark viste sig, at den overvejende Del af Roerne var Sukkerroer, anmodede Firmaet Forsøgsvirksomheden om at ansætte en passende Erstatning til Landmændene for Fejlleveringen. Der blev derefter taget Syn paa Markerne og optalt, hvor mange pCt. Sukkerroer der fandtes, samt foretaget en Bedømmelse af Udbyttet og indhentet Oplysning om, hvilke andre Foderroearealer, hver enkelt Landmand havde.

Erstatningen blev derefter ansat under Hensyn hertil og i Henhold til følgende Redegørelse, der blev tilsendt hver enkelt af de Skadelidte med Opgivelse af det tilkendte Erstatningsbeløb:

..... Man er gaaet ud fra, at Sukkerroerne maa anvendes til Opfodring i Stedet for Foderroer, og at 1 kg Tørstof i Sukkerroer har omtrent samme Foderværdi som 1 kg Tørstof i Foderroer. Der foreligger talrige Erfaringer med Opfodring af Sukkerroer til Heste og Svin, og her er disse utvivlsomt at foretrække for Runkelroer, men med Opfodring til Kvæg foreligger ingen Fodringsforsøg, og Erfaringerne er mere begrænsede. Der er derfor indhentet Oplysninger fra 5—6 Steder, der i de seneste Aar har anvendt Sukkerroer ogsaa til Kvæg. Hvor Sukkerroerne har været vaskede, er der ingen Ulemper sporet og ingen Nedgang i Udbyttet ved Anvendelse af ca. 20 kg Sukkerroer i Stedet for 40 kg Foderroe pr. Ko. Ved Anvendelse af uvaskede Sukkerroer melder nogle om Fordøjelsesforstyrrelser, særlig ved Overgangen til Sukkerroefodring. Det maa derfor tilraades at vaske Roerne.

Paa Statens Forsøgsstationer ved Tystofte og Lyngby har Sukkerroer været sammenlignet med Fodersukkerroer i 1914, 1915, 1917, 1918 og 1919. I de varme og tørre Somre, 1914 og 1917, staa Sukkerroen højest i Tørstofudbytte, men i de koldeste, 1915 og 1918, giver Fodersukkerroen et lidt højere Udbytte. Da Sommeren i Aar har været kølig, har man derfor, for at være paa den sikre Side, ment at maatte regne med et Mindreudbytte for Sukkerroerne paa ca. 10 pCt.

Tidligere Sager af samme Art er bleven afgjort saaledes:

I 1911 var leveret et Parti Eckendorfer med en Indblanding af 10 til 75 pCt. Sukkerroer. Sagen ordnedes med Erstatninger fra 10 til 60 Kr. pr. ha.

I 1915 leveredes Fodersukkerroer med 15 til 20 pCt. Sukkerroer. Erstatning: 80 Kr. pr. ha.

I 1917 havde 14 Landmænd faaet Barres med ca. 50 pCt. Sukkerroer, men frafaldt Erstatningskravet mod, at der skaffedes dem Dispensation fra Forbudet mod Opfodring af Sukkerroer.

Ved Besigtigelse af Marken den ... 1922 optaltes ... pCt. Sukkerroer i Fodersukkerroerne, og Arealet blev opgivet til ... Td. Ld. Erstatningen for Fejlleveringen er derefter ansat til i alt ... Kr.

Dette Beløb er beregnet for Ekstraarbejde ved Optagning og Vaskning af Sukkerroerne samt for eventuelt mindre Tørstofudbytte af Sukkerroerne, endvidere for Prisforskellen mellem det bestilte og det leverede Frø.....«

Indblandingen af Sukkerroer i Fodersukkerroerne varierede i Hovedsagen imellem 40 og 90 pCt. Erstatningen pr. Td. Ld. for Ekstraarbejde ved Optagning ansattes til 20 Kr., for Vaskning af Sukkerroerne fra 40 til 64 Kr. efter Procenttallet af Sukkerroer og for mindre Tørstofudbytte af Sukkerroerne imellem 25 og 80 Kr., ligeledes efter pCt. Sukkerroer samt efter Udbyttet af Marken. Erstatningen blev derefter imellem 85 og 160 Kr. pr. Td. Ld. Til enkelte Landmænd, som ikke havde andre Foderroer, blev der yderligere betalt 50 Kr. pr. Td. Ld. for delvis Skæring af Sukkerroerne.

For Fejlleveringen af 365 kg blandet Fodersukkerroe- og Sukkerroefrø blev der i alt betalt 6472 Kr. i Erstatning.
